

Sygn. akt V U 214/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Nowakowska

Protokolant Alina Kędzia

po rozpoznaniu w dniu 06 maja 2015 r. w Kaliszu

odwołania M. L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 15 grudnia 2014 r. Nr (...)

w sprawie M. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie ubezpieczenia

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 15 grudnia 2014 r. znak (...) w ten sposób, że ustala, iż M. L. podlega od 01 września 2014r. ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz chorobowemu z tytułu współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej z mężem M. L. (1)

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15.12.2014r Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. stwierdził, że M. L. nie podlega od 1.09.2014r ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej z jej mężem M. L. (1), gdyż postępowanie wyjaśniające wykazało, że czynności związane ze zgłoszeniem jej do ubezpieczeń jako osoby współpracującej miały charakter pozorny, podyktowane były jedynie chęcią uzyskania świadczeń związanych z ochroną ubezpieczeniową z tytułu zbliżającego się macierzyństwa skoro zgłoszenie do ubezpieczeń nastąpiło w zaawansowanej ciąży, zadeklarowano podstawę wymiaru składek znacznie przewyższającą podstawę składek jej męża, a dotąd podlegała ubezpieczeniom w KRUS i z tego tytułu jej świadczenia byłyby znacznie niższe. Nie wykazano przy tym ani rzeczywistej potrzeby współpracy ani jej faktycznego wykonywania.

Odwołanie od tej decyzji wniosła do Sądu M. L. kwestionując podstawy do odmowy objęcia jej ubezpieczeniem osób współpracujących i podnosząc, że w ramach współpracy wykonywała szereg czynności jak przelewy bankowe, wystawianie faktur, uczestnictwo w przetargu, sporządzanie dokumentacji, przygotowywanie ofert i była odpowiedzialna za kontakty w innych podmiotami zewnętrznymi.

Wezwany do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego M. L. (1) wniósł o uwzględnienie odwołania.

Sąd ustalił i zważył co następuje:

Poza sporem w niniejszej sprawie jest, że M. L. (1), prowadzący w miejscowości O. od dnia 1.08.2007r działalność gospodarczą w zakresie wykonywania instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych pod

nazwą PHU (...)dokonał w dniu 1.09.2014r. zgłoszenia swojej żony M. L.do ubezpieczeń społecznych jako osoby współpracującej, w tym do obowiązkowych ubezpieczeń oraz do dobrowolnego chorobowego.

Zadeklarował jako podstawy wymiaru składek we wrześniu 2014r. kwotę 7000zł, a w październiku 2014r. 2.709,68zł, tj. od pierwotnie określonej podstawy 7000zł proporcjonalnie zmniejszoną, ponieważ już od (...). M. L.zgłosiła roszczenie o wypłatę zasiłku macierzyńskiego. M. L. (1) sam podlega ubezpieczeniu społecznemu z minimalnymi podstawami wymiaru składek, natomiast jego żona do 31.08.2014r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w KRUS od 1.09.2011r., (a wcześniej od 30.07.2010r. do 03.05.2011r.). Nigdy nie pracowała zawodowo i jedynie w okresie od 04.05.2011r. do 31.08.2011r. była zgłoszona d o ZUS jako osoba pobierająca stypendium.

Z wykształcenia jest magistrem inżynierem inżynierii środowiskowej, ukończyła studia na Uniwersytecie Przyrodniczym we W..

M. L. w chwili zgłoszenia jej do ubezpieczenia jako osoba współpracująca znajdowała się w zaawansowanej ciąży (8 miesiąc), dziecko urodziła w dniu (...). Było to już drugie jej dziecko.

Z informacji ZUS wynika, że po urodzeniu dziecka z tytułu ubezpieczenia rolniczego nabyłaby prawo do jednorazowego zasiłku macierzyńskiego w kwocie 3377,80 zł, natomiast świadczenia z ubezpieczenia osób współpracujących wyniosłyby około 67 tys. zł.

Jako osoba współpracująca z mężem odwołująca się wykonywała prace o charakterze biurowym, przelewy bankowe, wystawiała faktury, uczestniczyła w przetargu na zimowe utrzymanie dróg, sporządzała dokumentację na potrzeby przetargu, przygotowywała oferty. Ponadto do niej należało kontaktowanie się z potencjalnymi klientami.

Jako dowody wykonywania współpracy odwołująca się przedłożyła szereg pism dotyczących jej osobistego zaangażowania. Są to zaświadczenia:

- z dnia 30.10.2014. wydane przez A. K. z Urzędu Gminy w B. potwierdzające, że od 1. 09.2014r. załatwiała sprawy polegające na sporządzaniu wycen zleconych przez gminę oraz na dostarczaniu faktur.

- z dnia 30.10.2014r. wydane przez A. T. z Zakładu Usług (...) w K., potwierdzające, że reprezentowała firmę PPHU (...) przy przygotowaniu prac związanych z wykonaniem drogi pieszo-jezdnej w miejscowości S. i dostarczała faktury za wykonane usługi,

-z dnia 31.10.2014r. wydane przez Powiatowy Zarząd Dróg w K., zaświadczone, że reprezentowała firmę męża z przetargu na zimowe utrzymanie dróg w sezonie zimowym (...) i przesyłała e-maile w sprawie zapytań w przetargu i występowała o wydanie referencji dla firmy (...).

Odwołująca się przedłożyła nadto wydruki z poczty mailowej M. L. (1), w których pojawia się jej imię i nazwisko jako osoby wysyłającej wiadomość.

Odwołanie podnosi, że przyczyną zaangażowania odwołującej się w działalność gospodarczą męża na zasadzie współpracy było pojawienie się po jego stronie potrzeby zaangażowania pracownika administracyjno-biurowego wobec wzrostu obciążenia pracą. M. L. (1) nie zatrudniał dotąd pracowników.

Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej M. L. (1). uzyskał w 2013r. przychód w kwocie 148.512,59 zł, z czego dochód po odliczeniu składek wyniósł 18.555,49zł.

W 2014r. przychód z jego działalności wzrósł do 271.608,84zł, a dochód po odliczeniu składek do 26.194,92zł.

(dowód- PIT -36L za rok 2013 i 2014 K 20)

W rozbiciu na kolejne miesiące roku 2014r. obserwuje się wzrost liczny zleceń i kwot objętych fakturami wystawionymi przez M. L. (1).

Przez okres pierwszych miesięcy przychód z jego działalności wyniósł 117.012,81zł, a za okres 4 miesięcy od 1września 2014r.wyniósł 157.050,83zł. (dowód- wykaz faktur, umowy, wydruki z księgi przychodów i rozchodów dostarczonych do Sądu K 28)

M. L. (1), przed zgłoszeniem żony do ubezpieczenia wszystkie czynności wykonywał samodzielnie. Pomoc odwołującej się była sporadyczna i ograniczała się do przekazania - w czasie gdy był zajęty - faktur nabywcom jego usług, jakimi były zwykle urzędy gmin pracujące tylko w określonych godzinach. W 2014r. do kwietnia M. L. (1) wykonywał prace związane z zimowym utrzymaniem dróg. Z uwagi na warunki pogodowe nie pochłaniało to dużo czasu. W przydomowym warsztacie wykonywał elementy do ślizgawek dla firmy (...), a popołudniami wykonywał usługi serwisowe kotłów gazowych. Z większych prac w lipcu wykonywał też malowanie pasów na jezdniach. Samodzielnie radził sobie z obsługą biurową, księgową, z fakturowaniem, przygotowaniem dokumentów do przetargów, z wykonywaniem kalkulacji. Czasami przeznaczal na te prace cały dzień, czasem parę godzin. Odwołująca się zajmowała się dzieckiem.

W sierpniu 2014r. pojawiły się korzystne możliwości wykonania prac dla gminy w B.. Urząd tej gminy w dniu 11.08.2014r. wystąpił do M. L. (1) z zapytaniem ofertowym co do prac związanych z ułożeniem placu -szachownicy z figurami, a w dniu 1.09.2014r. z kolejnym zapytaniem co do ciągu pieszego – jezdni w S..

Należało w celu udzielenia odpowiedzi dokonać stosownych kalkulacji, wyliczeń i złożyć ofertę. Zbiegło się to w czasie z przygotowaniem materiałów i z przystąpieniem do przetargu na zimowe utrzymanie dróg w kolejnym sezonie zimowym 2014/15. Nadto odwołujący się był w trakcie wykonywania kolejnych elementów do placów zabaw dla zakładu Usług (...). W tej sytuacji zdecydowali o zaangażowaniu odwołującej się w stałej formie. Pierwotnie zawarli umowa o pracę w dniu 1.09.2014r. zgodnie z którą M. L.miała być zatrudniona jako od 1.09.2014r. na czas nieokreślony jako pracownik administracyjno-biurowy w wymiarze pełnego etatu i z wynagrodzeniem 7000zł. (kserokopia umowy k 31 akt ZUS)

Dopiero dokonując zgłoszenia do ubezpieczenia pracowniczego w ZUS uzyskali informację, że żona u męża nie może być ubezpieczona jako pracownik ale jako osoba współpracująca, stąd zachowując tę samą podstawę wymiaru składki zmienili tytuł podlegania ubezpieczeniom zgodnie ze stanowiskiem organu.

W dniu 07.10.2014r. Wójt Gminy B. zlecił PPUH (...) wykonanie odwodnienia budynku w miejscowości D.. Odwołująca się uczestniczyła w oględzinach miejsca i pomiarach.

Od dnia 1.09.2014r. odwołując się zajęła się również wykonywaniem przelewów, fakturowaniem, przygotowaniem oferty do przetargu na zimowe utrzymanie dróg w K., co wiązało się z zebraniem wymaganych zaświadczeń i z dwukrotną obecnością podczas procedury otwarcia ofert. Przygotowywała odpowiedzi na zapytania ofertowe, dokonując wyliczeń i kalkulacji poprzedzających złożenie oferty. Ponadto przejęła kontaktowanie się z klientami i mailową korespondencję z nimi, a nadto przeglądała portale internetowe z informacjami o kolejnych zamówieniach publicznych.

(dowód- zeznania M. L.i M. L. (1), umowa o pracę w aktach ZUS, zapytanie ofertowe z 1.09.2014r., umowa z 06.10.2014r., protokół odbioru robót polegających na wykonaniu poziomego oznakowania drogi gminnej G.- Ł.z dnia 15.10.2014r. K 20)

Podpis odwołującej się jako osoby upoważnionej do wystawiania, odbioru i podpisu faktur VAT widnieje na fakturach wystawionych przez (...) „, na rzecz:

- (...) (-z dnia 03.11.2014r. na kwotę 7249,99zł – K 15 akt ZUS, z dnia 22.09.2014r. na kwotę 8050,01zł – K 29 akt ZUS i z dnia 03.10.2014r. na kwotę 23.370zł – K 31 akt ZUS)

- (...) Sp z o.o. Sklep (...) z dnia 07.10.2014r. na kwotę 123zł- K 30

- i Gminy B. z dnia 10.10.2014r. na kwotę 3690zł K 31 akt ZUS)

Sąd dokonując ustaleń faktycznych oparł się na zeznaniach odwołującej się i M. L. (1), a także na dokumentach zgromadzonych w toku postępowania przed organem rentowym i przed sądem.

Dowody te korespondują ze sobą, zwłaszcza potwierdzeniem prowadzonej działalności są wspomniane wyżej dokumenty i oświadczenia osób reprezentujących kontrahentów. W toku postępowania nie zostało wykazane, by zebrana dokumentacja dotycząca udziału M. L. w prowadzonej przez jej męża działalności usługowej, została sporządzona na potrzeby uzyskania zabezpieczenia w razie ciąży i macierzyństwa.

Sąd nie ma żadnych podstaw by kwestionować autentyczność dokumentów. Nie wskazują na to ich cechy fizyczne, nie można ich także podważyć z powodu sprzeczności z innymi dowodami. ZUS nie wykazał się przy tym żadną inicjatywą dowodową ani nie podjął działań w kierunku obalenia dowodów dostarczonych przez odwołujących się. Organ rentowy poprzestał na własnych twierdzeniach, nie przedstawił natomiast żadnego konkretnego dowodu, z którego wynikałoby, że zgłoszenie do ubezpieczenia osoby współpracującej zostało dokonane dla pozorów.

Zgodnie z ogólną regułą dowodową przewidzianą w art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Przepis ten nie stanowi jednak samodzielnej podstawy prawnej rozstrzygnięcia sprawy (zob. orz. SN z 10 listopada 1997 r., I PKN 375/97, OSNAPiUS 1998, Nr 18, poz. 537). Wspomniana reguła pozostaje bowiem w związku z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego o dowodach (zob. L. Morawski, Ciężar dowodu - niektóre problemy dowodowe, SC, t. XXXII, Warszawa-Kraków 1982, SC 1982, t. XXXII, s. 189 i nast.).

Stosownie do treści art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.; orz. SN z 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSN 1997, Nr 6-7, poz. 76, z glosą aprobującą A. Zielińskiego, Pal. 1998, Nr 1-2, poz. 204).

W obecnym stanie prawnym rzeczą Sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też Sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Jeśli zatem strony nie dostarczają Sądowi potrzebnych dowodów lub niejasno formułują swoje twierdzenia Sąd nie jest władny „wyręczać” strony w tym zakresie z urzędu. Jest to realizacja zasady, zgodnie z którą „Sędzia powinien orzekać według twierdzeń i dowodów stron”. Istotą zmian procedury cywilnej, które weszły w życie 5 lutego 2005 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804) nie jest odejście od dążenia do wykrycia prawdy, ale przerzucenie ciężaru jej dociekania na strony (zob. M. Sanitko – Pleszko „Kodeks postępowania cywilnego po nowelizacji, dodatek do MoP Nr 20/2004, str. 2).

W świetle powyższego uznać należy, że Zakład nie zdołał udowodnić swoich twierdzeń co do pozorności zgłoszenia zainteresowanej do ubezpieczeń społecznych.

Udokumentowana zeznaniami PIT 36L kondycja finansowa działalności gospodarczej prowadzonej przez męża odwołującej się jest dobra i wykazuje wzrost przychodów świadczących o stopniowym rozwoju firmy zwłaszcza od drugiej połowy roku 2014, a ugruntowaną pozycję na lokalnym rynku usług potwierdza występowanie do niego przez Gminę B. z zapytaniami ofertowymi. Wbrew stanowisku ZUS – na tle tych danych -brak zaliczek na podatek dochodowy od lipca do października 2014r. nie jest informacją o kondycji firmy. Zauważalne zwiększenie frontu robót w czasie gdy nastąpiło zgłoszenie odwołującej się do ubezpieczenia jako osoby współpracującej stanowi przekonujące uzasadnienie dla tej decyzji, mimo, że w tym czasie znajdowała się w dość zaawansowanej ciąży i podlegała ubezpieczeniom w KRUS. Stan zdrowia w ciąży – jak wykazało postępowanie dowodowe nie stanowił

przeszkody w świadczeniu współpracy, a podejmowane czynności nie były marginalne, uboczne dla działalności zasadniczej.

Odwołująca się nie tylko bowiem dokonywała przelewów i fakturowania, ale osobiście uczestniczyła w przetargach, oględzinach, dokonywała samodzielnie kalkulacji, co nie przerastało jej możliwości, bo posiadała ku temu odpowiednie wykształcenie.

Jedyne zastrzeżenie jakie można mieć do zgłoszenia, to wysokość zadeklarowanej postawy wymiaru składek przewyższająca znacznie podstawę zadeklarowaną przez M. L. (1), co jednoznacznie świadczy o zamiarze uzyskania wysokich świadczeń w najbliższej perspektywie. Kwestia ta nie może jednak uzasadniać odmowy objęcia odwołującej się ubezpieczeniami skoro zadeklarowana kwota nie przekracza dopuszczalnej wysokości podstawy wymiaru składek. (Patrz stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w odniesieniu do osób współpracujących w wyroku z 11.12.2014r. w sprawie IUK 145/14- LEX 1622302)

Sąd zważył co następuje:

W myśl przepisu art. 6 ust 1 pkt 5, art.12 ust 1, art.13 pkt 2 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych,(Dz.U z 2013r. poz. 1442 ze zm.) osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą oraz osoby z nimi współpracujące podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia działalności do dnia zaprzestania. Osoby takie w myśl uregulowania zawartego w art. 11 ust. 2 ustawy podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu.

Definicję osoby współpracującej zawiera przepis art. 8 ust. 11 cytowanej ustawy. W myśl zawartej tam regulacji za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność, uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności. Powyższy zakres nie obejmuje osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Powyższe unormowanie oznacza, iż dla osób prowadzących działalność gospodarczą, zasadniczo momentem wskazującym na rozpoczęcie działalności gospodarczej jest uzyskanie wpisu do ewidencji podmiotów gospodarczych i podjęcie czynności zmierzającej do uzyskania przychodu. Końcowym momentem takiej działalności będzie jej fizyczne zaprzestanie bez perspektywy w najbliższym czasie jej ponownego rozpoczęcia. W takich warunkach osoba prowadząca działalność gospodarczą podlegać będzie ubezpieczeniu od momentu zgłoszenia działalności w ewidencji aż do jej wyrejestrowania.

Dla osób współpracujących z osobami prowadzącymi taką działalność należących do kręgu osób objętych dyspozycją przepisu art. 8 ust. 11 ustawy, momentem zasadniczym będzie podjęcie czynności leżących w zakresie prowadzonej działalności.

Stosownie do treści art.8 ust.1 cytowanej ustawy za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, ale w myśl ust 2 tego przepisu, jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust 11- dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jak osoba współpracująca. Wykluczone jest bowiem istnienie podporządkowania pomiędzy małżonkami. W świetle przepisów kodeksu rodzinnego małżonkowie mają równe prawa, a stosunek pracy wymaga zachowania elementu podporządkowania pracownika poleceniom pracodawcy.

Przepisy nie zawierają definicji współpracy, ale uważać należy, że jest to każda forma pomocy świadczonej osobie, która prowadzi działalność gospodarczą przy wykonywaniu przez nią działań z tą działalnością związanych i to pomoc niezależna od wymiaru czasowego i zakresu działań. Może to być nawet forma konsultacji, rozpoznawania czy analizowania rynku -jeśli na charakter regularnej pomocy. Współpraca nie musi wiązać się z podejmowaniem wspólnych decyzji, z zaangażowaniem środków finansowych. Nie podlega też żadnym normom czasowym. W sytuacji pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym można mówić natomiast o wspólnym uczestniczeniu w ryzyku

gospodarczym podejmowanym przez małżonka prowadzącego działalność, gdyż jego ewentualne niepowodzenie ma skutki ekonomiczne dla obojga małżonków.

Prowadzenie omówionych wyżej prac przez odwołującą się stanowiły istotną pomoc dla jej męża. Zwalniały go jako przedsiębiorcę z osobistego wykonywania tych czynności lub z konieczności posługiwania się zatrudnioną w tym celu osobą, albo też z korzystania z usług firmy zewnętrznej.

Odwołująca się takie czynności podejmowała w sposób stały od 1.09.2014r. i od tej samej daty była zgłoszona do ubezpieczenia społecznego i pochodnych ubezpieczeń. Swoich działań nie ograniczyła nawet po urodzeniu dziecka.

Brak w analizowanym stanie faktycznym elementów wskazujących na pozorność zgłoszenia do ubezpieczenia, odwołując się wykonywała pracę jako osoba współpracująca.

Brak było również elementów wskazujących na działanie małżonków L. w celu obejścia prawa, co prowadziłyby do uznania omawianej czynności za nieważną.

Sama wysokość zadeklarowanej podstawy wymiaru składek choć faktycznie nakierowana jest na uzyskanie możliwie wysokich świadczeń od ZUS nie może być wystarczająca dla zakwestionowania tytułu do ubezpieczenia.

Zgodnie z przepisem art.58 § 1 kc czynność prawna jest nieważna, gdy pozostaje w sprzeczności z ustawą albo ma na celu jej obejście. W piśmiennictwie prawniczym przyjmuje się, że przez czynność prawną podjętą w celu obejścia ustawy należy rozumieć czynność prawną, co prawda dozwoloną, podjętą jednak z intencją osiągnięcia skutku zakazanego przez prawo bądź też realizującą cel sprzeczny z prawem. Ważność porozumienia opartego na takiej czynności ocenia się wedle przesłanek z chwili zawierania porozumienia.

Brak jest podstaw aby małżonkom L. przypisać znowę w celu uzyskania przez świadczeń wynikających z ciąży i macierzyństwa. Takim wnioskom przeczą realizowane czynności faktyczne. Zatem podjęcie współpracy i stosowne do tego zgłoszenie osoby współpracującej do ubezpieczeń społecznych nie było podyktowane jedynie zamiarem uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego skoro realizowany był cel gospodarczy. Ubocznie należy stwierdzić, iż każdym takim czynnościom towarzyszy perspektywa uzyskania świadczeń chorobowych na wypadek czasowej niezdolności do pracy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, zaskarżona decyzja podlegała zmianie i na podstawie art. 477¹⁴ §2 kpc w sentencji wyroku.